

YATIRIM TEŞVİK BELGESİNİN DEVRİNDE KDV UYGULAMASI

Kenan AKBULUT*

ÖZ

Yatırım teşvik belgesi, yatırımın karakteristik değerlerini ihtiva eden, yatırımın bu değerler ve tespit edilen şartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi halinde üzerinde kayıtlı destek unsurlarından istifade imkânı sağlayan belgedir. Yatırım teşvik belgesinin alınması yatırımcının sigorta primi desteği, gelir vergisi stopajı desteği, faiz veya kar payı desteği, yatırım yeri desteği, KDV iadesi başta olmak üzere pek çok devlet teşviklerinden yararlanmasına imkân sağlar. Yatırım teşvik belgesinin devri söz konusu olduğundan KDV uygulamasının ne şekilde olacağı yazımız içerisinde incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Yatırım, Yatırım Teşvik Belgesi, Devir, İstisna.

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda tasarrufların katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesine, üretim ve istihdamın artırılmasına, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve Ar-Ge içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi için “Yatırımlarda Devlet Yardımları” mevzuatı uygulanmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek yatırımlar için yatırım teşvik belgesi düzenlenir.

Yatırım teşvik belgesinin devredilmesi, bir başka deyişle, belge üzerinde unvan değişikliği yapılarak devir işleminin gerçekleştirilmesi mümkündür. Devir işleminin katma değer vergisinden istisna olup olmayacağı hususu tereddüde düşülen bir konu olarak uygulamada karşımıza çıkmaktadır.

2. YATIRIM TEŞVİK BELGESİ

Girişimciler tarafından en çok ilgi gören ve özellikle yeni bir iş yapılması halinde çeşitli desteklerin sağlandığı yatırım teşvik belgesi, yatırımın yerini, yapılacak olan teşviki, yatırımın konusunu ve tutarını belirlemektedir. Yatırım

* Defterdarlık Uzmanı

teşvik belgesi ya da halk arasında kısaca teşvik belgesi olarak bilinmekle birlikte yatırımın karakteristik değerlerinin hesaplanmasına ve bu aşamada tespit edilen şartlara uygun olarak destek verilmesini sağlar. Genellikle insanlar arasında teşvik belgesine sahip olunması halinde devlet tarafından yatırımcıya çeşitli kredilerin rahat bir şekilde verileceği düşünülse de aslında durum tam tersi olmaktadır.

Yatırım Teşvik Belgeli Destekler;

- Cari açığın azaltılması amacıyla ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malı ve ürünlerin üretimini artırılması,
- Teknolojik dönüşümü sağlayacak yüksek ve orta yüksek teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi,
- Az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırım desteklerinin artırılması,
- Bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması,
- Destek unsurlarının etkinliğinin artırılması,
- Kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesi,

Gibi amaçlarla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde verilen desteklerdir. Türkiye'deki Yatırım Teşvik Programı kapsamındaki uygulamalarla sağlanan desteklerden, her bir uygulamanın gerektirdiği koşulları sağlamak kaydı ile;

- Gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, birlikler, kooperatifler, iş ortaklıkları,
- Kamu kurum ve kuruluşları,
- Kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üniversiteler,
- Dernekler ve vakıflar,
- Yabancı Sermayenin Türkiye' deki yatırımları da teşvik sisteminden yararlanır.

Yatırım teşvik belgesine ilişkin müracaatlar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen E-TUYS adlı web tabanlı uygulama aracılığıyla gerçekleştirilir. Yalnızca nitelikli elektronik sertifika sahibi olan ve yetkilendirme başvurusu talebi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca onaylanmış kişiler E-TUYS aracılığıyla yatırım teşvik işlemlerini yürütmek üzere sisteme erişebilmektedir. Bu nedenle, yatırımcıların ilk etapta yetkilendirme işlemini gerçekleştirmek üzere Bakanlığa gerekli belgeleri hazırlamak suretiyle müracaat etmeleri gerekmektedir.

Teşvik belgesinin düzenlenmesi ve başvurunun değerlendirilmeye alınması için aşağıda yer alan belgelerin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi gerekir;

- Yatırımcının imzalı başvuru dilekçesi ya da temsil ile ilzama yetkisi bulunan kişi tarafından hazırlanan müracaat belgesi.
- Gerçek kişiler için ya da temsil ile ilzama yetkisi buluna kişilerin noterden aldığı imza sirküleri.
- Kurum tarafından verilen şartlara bağlı olarak hazırlanan her sayfada yetkili kişiler tarafından imzaların atıldığı taahhütname ile makine, teçhizat listeleri.
- Bakanlık tarafından başvuru için talep edilen ücretin yatırıldığını gösteren dekont.
- Firmanın sermaye miktarını, ortaklık yapısını ve faaliyet konularının yer aldığı Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nin aslı ya da noterden tasdiklenmiş örneği.
- Kamu kurumlarının yapacağı başvuruların dışında SGK kurumundan idari para ya da prim cezası olmadığına dair belge. Ayrıca bu belge direk kurumdan ya da elektronik ortamdan barkotlu olarak çıkartılabilir.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yapılan başvurunun ardından 'Çevresel Etki Değerlendirilmesi Gerekli Değildir' ya da 'Çevresel Etki Değerlendirilmesi Olumlu Kararı' şeklinde yazıların alınması.
- Stratejik yatırımlar için yatırımın konusunun, sektör bilgisinin, mali ve teknik analizlerinin alınması. Bu aşamadan sonra ise gerekli hesap, belge, tablo ya da mali değerlerin eklenmesi.
- Yatırım teşvik belgesi işlemlerinin bir danışmanlık tarafından yapılması gerekiyorsa noter tarafından gerekli izinlerin de içerisinde bulunduğu vekâletin verilmesi gerekir.

Girişimciler tarafından teşvik belgesine başvuru yapılması ve gerekli onayların alınması halinde birbirinden farklı avantajlara da sahip olur. Bu durum yatırımı yapacağı yere, sektöre ve diğer detaylara bağlı olarak da değişiklik gösterebilir. Yatırım teşvik belgesi ile birlikte verilen destek unsurları ise şu şekildedir;

KDV İstisnası: Normal şartlarda ticaret yapan kişiler aksi bir durum oluşmadığı sürece %18'lik bir KDV ödemektedir. Hal böyle olunca da şirket giderlerinde ciddi bir yükseliş olmakla birlikte yatırım teşvik belgesi sayesinde bazı sektörlerde KDV istisnası oluşturulmaktadır. Bu sayede yatırım yapılan projenin yükselişi de diğerlerine göre çok daha kolay bir hal alır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti: Özellikle yüksek yatırımlar yapan şirketler için bazı araç gereçlerin, teçhizat ve makinelerin yurt dışından temin edilmesi gerekir. Bilindiği üzere ülkemizde yurt dışından getirilen malzemeler ve ürünler için gümrük vergisi alınmaktadır. Ancak gerekli şartların yerine getirilmesi halinde yatırım teşvik belgesi bulunan bir kişi gümrük vergisi muafiyeti kazanabilir.

Vergi İndirimi: Yatırımın niteliğine, katkı oranına ve sektörüne bağlı olarak devlet tarafından vergi indirimleri oluşturulur. Bu indirimler sayesinde projenin ödediği sabit vergi giderlerinde ciddi bir düşüş yaşanır ve gelişimi daha hızlı olur.

Sigorta Primi İşveren ve İşçi Hissesi Desteği: Bilindiği üzere işveren ve çalışan olarak iki farklı sigorta primlerinin ödenmesi gerekmektedir. Hal böyle olunca da yüksek bir şekilde proje kurulması halinde çalışanların sayısı da aynı oranda fazla olacaktır. Devlet tarafından verilen indirimler sonrasında projenin gelişim süreci boyunca işveren ya da işçi için herhangi bir sigorta primi gerekmez. Genellikle bu indirimler; birinci bölge %10, ikinci bölge %15, üçüncü bölgeye gelindiğinde %20, dördüncü bölgedeki projeler için %25, beşinci bölgedeki yatırımlar içinse %35 şeklindedir.

Faiz Desteği: Proje sahipleri tarafından alınan desteklerin dışında zaman zaman AR-GE ve diğer çalışmalar için kredi desteği alınabilmektedir. Kredide faiz oranı ise çekilen miktara göre ciddi manada fazla olmakta ve devlet tarafından sağlanan faiz desteği sayesinde bu problem ortadan kaldırılmaktadır.

Gelir Vergisi Stopaj Desteği: Gelir Vergisi Stopajı Desteğine ilişkin olarak projelerin 6. bölgede kurulması ve gerekli imkânların sağlanması halinde 10 yıl boyunca gelir vergisi stopaj desteği sağlanır. Herhangi bir üst sınır bulunmamasıyla birlikte zaman zaman değişimler meydana gelebilir.

Yatırım Yeri Desteği: Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılan incelemeler sonrasında projenin gerçekleştirilmesi için alan ya da arsa temini yapılabilir. Ancak burada yapılacak olan işin ve sektörün ciddi bir önemi bulunmakla birlikte ihale yolu ile arsaların verilme işlemi devletten proje sahibine yapılır.

3. YATIRIM TEŞVİK BELGESİNİN DEVRİNDE KDV UYGULAMASI

3065 sayılı KDV Kanununun 13/d maddesinde, yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralamalarının KDV'den istisna olduğu hükme bağlanmıştır.

KDV Genel Uygulama Tebliğinin (II/B-5.) bölümünde; “Yatırım teşvik belgesi kapsamında temin edilen makine ve teçhizatın, Ekonomi Bakanlığının izin ve onayı ile yatırım teşvik belgesi sahibi bir başka mükellefe, bu mükellefin sahip olduğu yatırım teşvik belgesi eki listede aynı makine ve teçhizatın yer alması şartıyla istisna kapsamında devri mümkündür. Yatırım teşvik mevzuatı çerçevesinde Ekonomi Bakanlığının onay ve iznine tabi olmayan devir ve satışlarda, onay ve izin aranmaz.” denilmektedir.

2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın “Devir, satış, ihraç ve kiralama” başlıklı 22. maddesinde;

“(1) Yatırım tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizatın devir, satış, ihraç veya kiralanması, söz konusu yatırım mallarının teminini müteakip beş yılı doldurmuş olmaları halinde serbesttir.

(2) Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımını tamamlamış ancak tamamlama vizesi yapılmamış yatırımlarla ilgili makine ve teçhizatın, teminini müteakip beş yıl geçtikten sonra satışının yapılmış olması ve işletmenin asgari beş yıl süreyle faaliyette bulunmuş olması şartıyla, Bakanlıkça herhangi bir müeyyide uygulanmaksızın tamamlama vizesi yapılabilir.

(3) Tamamlama vizesi yapıлып yapılmadığına bakılmaksızın beş yılını doldurmamış makine ve teçhizatın yatırımın bütünlüğünün bozulmaması kaydıyla veya bütünü ile birlikte;

- a. Teşvik belgeli bir başka yatırım için devri,
- b. Teşvik belgesi olmayan bir başka yatırımcıya satışı,
- c. İhracı,
- ç. Kiralanması,

Bakanlığın iznine tabidir.

(4) Tamamlama vizesi yapılmamış veya tamamlama vizesi yapılmış olmakla birlikte beş yılını doldurmamış makine ve teçhizata satış izni verilebilmesi için yatırımın bütünlüğünün bozulmaması şartı aranır. Bu tür durumlarda satış izni verilen makine ve teçhizata uygulanan destekler geri alınmaz. Ancak, yatırımcının teşvik belgesinin satış iznini müteakip diğer nedenlerle iptali hâlinde izin verilen makine ve teçhizata uygulanan destekler de ilgili mevzuat çerçevesinde kısmen veya tamamen geri alınır.

(5) Beş yıllık süreyi doldurmamış makine ve teçhizatın tamamlama vizesinin yapıp yapılmadığına bakılmaksızın izinsiz satılması veya satılmasına sebebiyet verilmesi halinde konu hakkında en kısa sürede Bakanlığa bilgi verilir. Bu durumda, satışı yapılan makine ve teçhizat ile ilgili tahsil edilmeyen gümrük vergisi ve KDV ile varsa indirimli kurumlar vergisi veya gelir vergisi uygulanmak suretiyle yararlanılan destekler ilgili mevzuat çerçevesinde geri alınır. Satış dolayısıyla yatırım tutarında meydana gelen azalma nedeniyle kullanılacak azamî kredi tutarında azalma oluşması durumunda fazladan kullanılan krediye tekabül eden faiz desteği 11. madde çerçevesinde, tahsil edilmeyen Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi ise ilgili mevzuat çerçevesinde geri alınır.

(6) Teşvik belgesi kapsamında temin edilen makine ve teçhizatın, üretilecek mal veya hizmetlerin teşvik belgesi sahibi yatırımcı tarafından satın alınması koşuluyla diğer bir yatırımcıya herhangi bir ücret alınmaksızın geçici olarak verilmesi veya kiralanması Bakanlığın iznine tabidir.

(7) Teşvik belgesine konu yatırımlardan tamamlama vizesi ve belgede kayıtlı özel şartların vizesi yapılabilecek durumda olanlar için, yatırımcıların cebrî icra takiplerine konu olması veya iflas masasına girmesi durumunda; yatırımcı, icra organı veya iflas organı tarafından icra ile satışın veya iflasın kesinleşme tarihinden önce talep edilmesi hâlinde, Bakanlıkça teşvik belgesinin tamamlama vizesi yapılabilir. Ancak, satışın kesinleşmesi hâlinde kesinleşme tarihi itibarıyla varsa satış için gerekli süreleri doldurmamış olan makine ve teçhizata yönelik olarak yararlanılan destekler ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde geri alınır.

(8) Yatırımcının ilgili kanun hükümlerine göre tasfiyeye girmesi hâlinde, ilgili tasfiye kurulunun veya organının talebi üzerine yedinci fıkra hükümlerine göre işlem yapılabilir.”

Denilmektedir.

20.06.2012 tarih ve 28329 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2012/1 No'lu Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğin “Devir, satış, ihrac ve kiralama” başlıklı 21. maddesinde ise;

“Tamamlama vizesi yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın belge kapsamında temin edilen makine ve teçhizatın beş yılını doldurmadan devri, satışı, ihracı ve kiralanması Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

Tamamlama vizesi yapılmamış olan teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizatın satışının talep edilmesi durumunda Genel Müdürlükçe, yatırımcıdan teşvik belgesinin iptali halinde satışı yapılan makine ve teçhizata ait desteklerin kendileri tarafından ödeneceğine dair taahhütname alınır.

Teşvik belgesi kapsamı yatırımların bütün olarak satışı, tamamlama vizesinin yapılmış olması ve işletmeye geçiş tarihinden itibaren beş yıl faaliyette bulunmuş olması halinde serbesttir. Bu tür durumlarda devir işlemi yapılmaz. Tamamlama vizesi yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın işletmeye geçiş tarihinden itibaren beş yıllık süreyi doldurmamış yatırımların bütün olarak devri, teşvik belgesi üzerinde unvan değişikliği yapılmak suretiyle uygun görülür.”

Açıklamalarına yer verilmektedir.

Buna göre, yatırım teşvik belgesi sahibi **şirketlerin** belge kapsamında satın aldıkları makine ve teçhizatın Ticaret Bakanlığının izin ve onayı ile yatırım teşvik belgeleri üzerinde unvan değişikliği yapılmak suretiyle devrinin 3065 sayılı Kanununun 13/d maddesindeki istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

4. SONUÇ

Ülkemizde hem sıfırdan yatırım hem de genişleme yatırımı projeleri için başlangıç maliyetlerinin en aza indirilmesi ve yatırım getirilerinin hızlandırmasını destekleyen kapsamlı bir yatırım teşvik programı sunulmaktadır. Yatırımlarda devlet yardımları mevzuatı gereğince gerçekleştirilecek yatırımlar için yatırım teşvik belgesi düzenlenir. Bu belge, yatırımın karakteristik değerlerini ihtiva eden, yatırımın bu değerler ve tespit edilen şartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi halinde üzerinde kayıtlı destek unsurlarından istifade imkânı sağlar.

Yatırım teşvik belgesinin devredilmesi, bir başka deyişle, belge üzerinde unvan değişikliği yapılarak devir işleminin gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu

kapsamda, yatırım teşvik belgesi sahibi **şirketlerin** belge kapsamında satın aldıkları makine ve teçhizatın Ticaret Bakanlığının izin ve onayı ile yatırım teşvik belgeleri üzerinde unvan değişikliği yapılmak suretiyle devrinin KDV istisnasından yararlanmaları mümkündür.

KAYNAKÇA

2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı (19.06.2012). Ankara : Resmi Gazete (28328 sayılı)

3065 sayılı KDV Kanunu. (02.11.1984). Ankara : Resmi Gazete (18563 sayılı)